

УДК 634.1:334.72[330.322+330.341.1:332.012]

Розвиток плодопереробних підприємств у регіональній інвестиційно-інноваційній системі

Гончаренко А.І.

викладач кафедри фінансів і кредиту
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету

Підгаєць С.В.

кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів і кредиту
Вінницького навчально-наукового інституту економіки
Тернопільського національного економічного університету

Стаття присвячена актуальним питанням розвитку регіональної інвестиційно-інноваційної системи. Досліджено стратегічні цілі та завдання розвитку регіональної інвестиційно-інноваційної системи. Охарактеризовано діяльність провідних плодопереробних підприємств Вінницької області. Запропоновано структуру відділу економічних відносин та інвестицій на підприємстві.

Ключові слова: інвестиції, регіональна інвестиційно-інноваційна система, інвестиційна привабливість, інноваційний потенціал.

Гончаренко А.И., Подгаец С.В. РАЗВИТИЕ ПЛОДОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЙ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННОЙ СИСТЕМЕ

Статья посвящена актуальным вопросам развития региональной инвестиционно-инновационной системы. Исследованы стратегические цели и задачи развития региональной инвестиционно-инновационной системы. Охарактеризована деятельность ведущих плодоперерабатывающих предприятий Винницкой области. Предложена структура отдела экономических отношений и инвестиций на предприятии.

Ключевые слова: инвестиции, региональная инвестиционно-инновационная система, инвестиционная привлекательность, инновационный потенциал.

Honcharenko A.I., Pidgaiets S.V. THE DEVELOPMENT OF FRUIT PROCESSING ENTERPRISES IN THE REGIONAL INVESTMENT-INNOVATIVE SYSTEM

The article is devoted to actual issues of regional investment-innovation system development. The strategic goals and objectives of the development of the regional investment-innovation system are explored. The activity of the leading fruit processing enterprises of Vinnytsia region is characterized. The structure of the department of economic relations and investments at the enterprise is offered.

Keywords: investments, regional investment and innovation system, investment attractiveness, innovative potential.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах нової економіки, найважливішою детермінантою якої є інвестиційно-інноваційний розвиток, зумовлений інформаційними, технологічними та соціально-економічними інноваціями, стратегія інвестиційно-інноваційного розвитку стала визначальним фактором формування конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на національному та світовому ринку. Стратегія інвестиційно-інноваційного розвитку є базовим компонентом забезпечення конкурентоспроможності підприємства та виходу його на національний та світовий ринок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інвестиційно-інноваційні процеси, що від-

буваються в національній економіці, а також проблеми інноваційного розвитку вітчизняних підприємств, їх інвестиційного забезпечення знайшли своє відображення в працях Г.В. Баранець, К.О. Швець, В.В. Левченко [1], Н.М. Булатова [5], Т.І. Просянкіна-Жарова [15], А.О. Калашніков [16] та ін. Проте вирішення вимагають питання формування стратегій підприємств на якісно новій основі, зважаючи на зростаючу роль інновацій та потребу в інвестиційному забезпеченні реалізації стратегій.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті – дослідження основних чинників, що впливають на розвиток плодопереробних підприємств у регіональній інвестиційно-інноваційній системі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток регіональної інвестиційно-інноваційної системи (РІІС) та ефективна його реалізація вимагають скоординованої участі основних інноваційних суб'єктів області – інститутів інноваційної інфраструктури, науково-технічних організацій, інноваційних підприємств та органів влади регіону. Стратегічні цілі та завдання розвитку регіональної інвестиційно-інноваційної системи можна узагальнити таким чином (табл. 1).

Поведінка підприємств на ринку значною мірою визначається внутрішніми можливостями і перспективами розвитку за досягнутого рівня стратегічного управління. Водночас стратегія діяльності є одним із важливих складників стратегічного плану підприємства і системи стратегічного управління [1, с. 138]. Основним критерієм оцінки стратегії є можливість досягнення з її допомогою кінцевих цілей. Якщо стратегія відповідає цьому критерію, то її дієздатність визначається станом та вимогами середовища, в якому реалізовуватиметься стратегія, потенційними можли-

востями самого підприємства та ймовірністю високого ризику.

Формування ефективної інтегрованої системи товаровиробників у межах регіональної інвестиційно-інноваційної системи можливе на основі кластерного підходу, сутністю якого є створення дієвої схеми взаємодії підприємств відповідної спеціалізації, які об'єднані одним технологічним процесом, а кінцевий продукт є спільним досягненням діяльності всіх учасників об'єднання. Проблеми оптимізації розміщення галузей та регіональної спеціалізації стають актуальними в періоди значних економічних перетворень, оскільки кластер є агломерацією провідних підприємств, постачальників комплектуючих, послуг і матеріалів, стейкхолдерів, а також пов'язаних із цією галуззю структур, що забезпечують ресурсами, необхідними для розвитку [5; 28].

У цьому контексті інноваційно активні переробні підприємства є складниками системи інноваційного розвитку регіону, формують його конкурентні переваги і підвищують рівень інвестиційної привабливості.

Таблиця 1

Стратегічні цілі та завдання розвитку регіональної інвестиційно-інноваційної системи Вінницької області

Стратегічні цілі	Стратегічні завдання			
	Завдання 1	Завдання 2	Завдання 3	Завдання 4
Створення інвестиційного атласу, карти з активами	Визначити пріоритетні сектори	Оцінити бізнес-можливості	Визначити цільових інвесторів	Визначити стимули та обмеження
Пошук оптимальних способів розвитку інноваційних можливостей	Визначити пріоритетні цілі для підприємств	Визначити ключові інноваційні активи в кожному секторі	Визначити цільову групу інвесторів для кожної можливості	Визначити стимули, необхідні для залучення цільових інвесторів
Забезпечення високоякісними науково-виробничими та кадровими ресурсами	Визначити пріоритетні економічні сектори	Описати відповідну роль і внесок у кожному можливості з боку підприємства, інвесторів	Описати передумови зацікавлення інвесторів у кожній можливості	Визначити обмеження, щоб унеможливити прихід небажаних інвесторів
Передача навичок/технологій	Визначити роль іноземних інвестицій в кожному секторі фінансування	Представити інвесторам вартісну пропозицію для кожної можливості	Визначити оптимальні підходи для залучення інвесторів	Визначити відповідні правові механізми для впровадження стимулів та обмежень
Розширення доступу до іноземних ринків	Удосконалити інноваційну інфраструктуру	Визначити експортні можливості підприємств у сфері інновацій	Визначити основні інвестиційні можливості на основі активів	Визначити перспективи для залучення потенційних інвесторів

Джерело: узагальнено автором за матеріалами Стратегії розвитку Вінницької області на період до 2020 р.; Інвестиційної карти Вінницької області; Програми розвитку регіонального центру з інноваційного розвитку [2; 3; 4].

Таблиця 2

Виробництво та урожайність овочів, плодів та ягід у Вінницькій області та в Україні за період 2011–2016 рр.

Роки	Валовий збір, тис. т.						Урожайність, ц з 1 га площі збирання									
	овочі			плоди та ягоди			овочі			плоди та ягоди						
	Україна	% до 2016 р.	Вінницька обл.	Україна	% до 2016 р.	Вінницька обл.	Україна	% до 2016 р.	Вінницька обл.	Україна	% до 2016 р.	Вінницька обл.				
2011	8122	13,4	311	48,1	1747	23,2	189	54,5	173,6	18,7	196,4	7,5	78,2	33,6	87,1	39,5
2012	9833	-6,3	388	18,6	1897	13,5	248	17,7	195,0	5,7	198,0	6,7	84,9	23,1	112,9	7,6
2013	10 018	-8,0	366	25,7	2009	7,2	252	15,9	199,2	3,5	178,6	18,3	89,9	16,2	109,7	10,8
2014	9873	-6,7	482	-4,6	2296	-6,2	275	6,2	199,9	3,1	231,6	-8,8	103,5	0,1	119,2	1,9
2015	9638	-4,4	457	0,7	1999	7,7	242	20,7	207,8	-0,8	221,3	-4,6	95,2	9,8	101,9	19,2
2016	9214	-	460	-	2153	-	292	-	206,1	-	211,2	-	104,5	-	121,5	-

Джерело: розраховано за даними Державної служби статистики України [6; 7]

Одним із перспективних напрямів розвитку промислового виробництва є створення нових організаційних структур, особливо ефективним серед яких є їх формування на основі орендних відносин, передусім шляхом оренди плодoperеробними підприємствами не лише землі та матеріально-технічних засобів, а й багаторічних насаджень. Діяльність переробних підприємств у сучасних умовах вимагає реалізації інтеграційних процесів з метою забезпечення виробництва необхідними ресурсами для випуску конкурентоспроможної продукції за якісними та вартісними показниками.

Активному розвитку плодoperеробної сфери сприяє наявність сировинної бази. Поділля ще з ХІХ-го століття є одним із найрозвинутіших осередків садівництва, особливо славалося воно виробництвом сухофруктів. До речі, ця продукція вже тоді мала вихід на європейський ринок. І нині Вінниччина має потужний ресурсний потенціал із виробництва овочів, плодів та ягід (табл. 2).

Валовий збір овочів по Україні характеризується незначним спадом у 2016 році порівняно з періодом 2011–2014 років, незважаючи на збільшення їх урожайності. Вінницька область, навпаки, у 2016 році покращила валовий збір та урожайність овочів порівняно з попередніми роками. Вирощування плодів та ягід, а також їх урожайність у Вінницькій області за 2011–2016 роки свідчить про зростання валового збору культури, що характеризується позитивною динамікою. Варто також відзначити, що Вінницька область за досліджуваний період посідала перше місце за вирощуванням плодів та ягід серед інших регіонів України.

Протягом останніх років на ринку України загалом та Вінниччини зокрема спостерігається постійне зростання попиту на плодово-ягідну продукцію як із боку переробних підприємств, так і спричинене збільшенням обсягів споживання цієї групи продуктів населенням. Так, починаючи з 2001 року споживання фруктів, ягід і винограду жителями Вінниччини зросло у понад 2 рази та становило у 2016 році 65,9 кг на одну особу.

Доцільно зазначити, що в області станом на 2016 рік функціонує 46 фруктосховищ ємністю 55 тис. тонн. У 2015 році було введено в експлуатацію 3 фруктосховища загальною місткістю 8,1 тис. тонн (Жмеринський та Іллінецький райони). Щодо овочесховищ, то в регіоні розміщено 38 таких одиниць загальною потужністю 7,2 тис. тонн. Загалом за

період 2011–2016 років у Вінницької області було реалізовано інвестиційних проектів загальною потужністю 8,1 тис. тонн на суму 2,2 млн. грн. [2].

У 2016-2018 роках планується будівництво 3 фруктосховищ загальною потужністю 5,1 тис. тонн (Піщанський, Тульчинський та Ямпільський райони) та 2 овочесховищ потужністю 4,5 тис. тонн (Липовецький та Літинський райони) [2; 3]. Розвиток такої потужної інфраструктури для зберігання овочів та фруктів в області зменшує потребу в їх подальшій переробці. Водночас наявність таких сховищ на переробному підприємстві дає змогу зменшити вплив сезонності на його виробництво.

Отже, зазначимо, що виробництво плодово-овочевої продукції в регіоні характеризується відносно стабільною ситуацією. Водночас мають місце такі проблеми, як диспаритет цінової політики, відсутність дієвої державної підтримки сільськогосподарських виробників, зниження родючості ґрунтів через нераціональне використання земельних угідь, зношення основних засобів тощо.

Що стосується плодовоовочево-переробного сектору регіону, який більш детально досліджується нами у статті, то його підприємства вносять вагомий внесок в обсяги виробництва Вінницької області. Варто відзначити, що на інвестиційно-інноваційний розвиток плододеробних підприємств впливають різні чинники, які за своєю сутністю поділяються на природні, виробничо-технологічні, організаційні, фінансово-економічні, соціальні та ін. Беззаперечною умовою ефективного розвитку підприємств є наявність достатньої кількості високоякісної сировини для переробки, забезпечення чого вимагає ефективного функціонування виробничої сфери, зокрема

виращування високопродуктивних сортів плодівих і ягідних культур.

Виробництво фруктових та овочевих консервів у Вінницькій області характеризується таким асортиментом продукції, як соки фруктові та овочеві, нектари; овочі консервовані натуральні; джеми, желе фруктові, пюре, пасти. Обсяги виробництва цієї продукції у регіоні наведені в таблиці 3.

Дані таблиці 3 показують досить негативну динаміку зменшення обсягів виробництва основних видів переробної продукції підприємствами Вінницької області попри позитивну тенденцію збільшення об'ємів виращування овочів та плодоягідної продукції. Така ситуація, як показав проведений аналіз, спричинена нестабільністю економічної ситуації в країні, що стало першопричиною зменшення наданих кредитів суб'єктам господарювання для підтримки вітчизняного виробництва, нестачі інвестиційних ресурсів для оновлення технологічного обладнання та випуску нової продукції, а також неплатоспроможності населення та багатьох інших негативних факторів.

Лідерами серед плододеробних підприємств Вінницької області вже багато років поспіль залишаються ПрАТ «Могилів-Подільський консервний завод», ПрАТ «Вінницький завод фруктових концентратів і вин», ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика», ТОВ «Агрона Фрут Україна», ТОВ «Пфаннер-Бар», ТОВ «Екосфера». Саме ці підприємства є провідними виробниками плодово-овочево-переробної продукції досліджуваного регіону, які функціонують на ринку протягом тривалого періоду, що дає змогу простежити динаміку їхньої діяльності [9; 10; 11; 12; 13; 14]. Комплексну характеристику діяльності провідних плододеробних підприємств Вінницької області на основі диференціації

Таблиця 3

**Виробництво фруктових та овочевих консервів у Вінницькій області
в період 2011–2016 рр., тонн**

Роки	Вид продукції					
	Соки фруктові та овочеві, нектари	2016 р. до відповідного періоду,%	Овочі консервовані натуральні	2016 р. до відповідного періоду,%	Джеми, желе фруктові, пюре, пасти	2016 р. до відповідного періоду,%
2011	44 538	25,9	2610	59,5	31 134	34,7
2012	33 973	2,9	2911	63,7	31 977	36,4
2013	65 379	49,5	918	15,0	31 148	34,7
2014	66 564	50,4	1896	44,3	29 655	31,5
2015	56 318	41,4	1532	31,1	22 753	10,7
2016	32 985	–	1056	–	20 327	–

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики у Вінницькій області [8]

**Комплексна характеристика діяльності провідних плодопереробних підприємств
Вінницької області на основі диференціації факторів стратегічного розвитку**

Фактори стратегічного розвитку	ТОВ «Агрона Фрут Україна»	ТОВ «Пфаннер-Бар»	ПрАТ «Вінницький завод фруктових концентратів і вин»
Місія та цілі діяльності підприємства	Здорове харчування – здорове життя. Кінцева ціль – запропонувати клієнтам продукцію ідеальної якості за оптимальними цінами через постійне удосконалення технологій.	Збагачення життя людей цінностями дарів природи. Кінцева ціль – гарантія безпеки продукції підприємства та випуск продукції, яка відповідає вимогам та потребам клієнтів.	Виробництво натуральної та екологічно чистої продукції за доступними цінами. Кінцева ціль – задоволення найвибагливіших смаків клієнтів.
Різноманітність продукції, що виготовляється	Соки та консерви фруктові, пюре, концентрати фруктових соків, ягоди заморожені, напої асептичні, наповнювачі фруктові, фрукти підготовлені для використання в молочних продуктах, соки заспиртовані.	Соки фруктові: «Pfaner», «Австрія Біо», «Гурман», «Фрутті Віта»; соки концентровані яблучні; холодний чай «Pfaner»; енергетичний напій «Energia».	Зефір фруктовий, яблучний концентрований сік, яблучне пюре, яблучне повидло і хлібний квас (у літній сезон).
Рівень і ступінь концентрації уваги на НДДКР	За час існування на підприємстві тричі проведено модернізацію виробництва.	Проведено часткову модернізацію підприємства.	Модернізовано цех плодопереробки; кондитерський цех; цех із виробництва квасу, зефіру та фруктових концентратів, збільшено потужності з виробництва повидла яблучного та встановлено лінію з виробництва оцту яблучного натурального.
Широта діяльності організації	Головними ринками збуту є Україна, Росія та Білорусь. В Україні це такі заводи, як ТОВ «Сандора», ПАТ «Оболонь», ІП «Кока-Кола Бевєриджиз Україна», ЗАТ «Ерлан», ПАТ «Карлсберг Україна» тощо	ТМ Pfaner займає міцні позиції лідера продажів у Німеччині, Австрії та Італії, а також входить у трійку лідерів на ринках Чехії, Польщі, Болгарії, Данії та Нідерландів.	Головними ринками збуту є Україна, Німеччина, Росія, Білорусь.
Механізм розподілу ресурсів	Експертне оцінювання	Експертне оцінювання	Пріоритетний розподіл за окремими напрямками діяльності
Фінансові можливості, на які орієнтується підприємство у своєму розвитку	Власні ресурси, іноземні інвестиції	Власні ресурси, іноземні інвестиції	Власні ресурси
Загальний характер і природа закупівель сировини	Власна сировинна база – ТОВ «Агрона Фрут Лука»	Сировина переважно іноземного виробництва	Закупівля сировини проводиться у спеціалізованих сільськогосподарських виробників, населення
Стратегічна спрямованість діяльності	Розширення асортиментної політики (випуск нових видів продукції)	Вихід на нові ринки збуту	Оновлення виробничих потужностей

Джерело: розроблено автором на основі власних емпірично-прикладних досліджень за використання офіційної інформації переробних підприємств: [9; 10; 11; 12; 13; 14]

факторів стратегічного розвитку наведено в табл. 4.

З огляду на те, що процес виробництва на плодопереробних підприємствах значною мірою залежить від роботи сільськогосподарських виробників плодів, овочів та ягід, для них характерна сезонність виробництва та попиту на продукцію. Основний обсяг переробної продукції виготовляється підприємствами влітку та восени, тоді як максимальні продажі припадають на зиму та весну. Як правило, більшість підприємств для врегулювання такого дисбалансу у виробництві розширюють асортимент не плодоовочевою продукцією.

Останніми роками завдяки функціонуванню спільних підприємств формується великий стабільний попит на плоди та ягоди, що є основною передумовою збільшення обсягів їх пропозиції. Спільні підприємства частково інвестують у виробництво плодів і ягід шляхом надання технічних кредитів, що є вигідним для товаровиробників. Приміром, в 2009 році приватному садівницькому підприємству «Агрофірма «Строїнці» (Тиврівський р-н) був наданий безвідсотковий кредит на суму 242 тис. грн. у вигляді паливно-мастильних матеріалів, засобів захисту багаторічних насаджень від хвороб і шкідників, добрив та у вигляді розсади суниці на давальницьких умовах на суму 95 тис. грн.

Варто детальніше розглянути інноваційний складник діяльності досліджуваних підприємств Вінниччини. Основні кількісні показники оцінювання інноваційного потенціалу плодопереробних підприємств Вінницької області за 2014–2016 роки наведено в таблиці 5.

За результатами проведених розрахунків найкращий інноваційний потенціал мають спільні австрійсько-українські підприємства – ТОВ «Пфаннер-Бар» та ТОВ «Агрона Фрут Україна», що лише ще раз підтверджує позитивність значного внеску в розвиток цих суб'єктів іноземного капіталу. Дещо поступаються рівнем ефективності інноваційної діяльності ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика» та ТОВ «Екосфера». І зовсім низькою активність інноваційного потенціалу є на ПрАТ «Могилів-Подільський консервний завод» та ПрАТ «Вінницький завод фруктових концентратів і вин», де розраховані показники свідчать про відсутність дієвої системи реалізації будь-яких інновацій.

Як зазначалось раніше, плодопереробне виробництво тісно взаємопов'язане з виробниками сільськогосподарської продукції, що зумовлює необхідність дослідження впливу сезонних коливань, які оцінюються індексом сезонності. У табл. 6 наведені результати розрахунків індексів сезонності виробництва продукції на прикладі ТОВ «Агрона Фрут Україна», що значною мірою впливають на інноваційну діяльність підприємства.

Варто зазначити, що сезонність виробництва на ТОВ «Агрона Фрут Україна» порівняно незначна, оскільки це підприємство, крім переробки вітчизняної плодоовочевої продукції, займається переробкою екзотичних фруктів з інших країн.

Успішній діяльності багатьох плодопереробних підприємств Вінницької області сприяла регіональна інвестиційна політика. Найбільші суми інвестицій (71,4%) надійшли на спільні українсько-австрійські підпри-

Таблиця 5

Аналіз кількісних показників інноваційного потенціалу плодопереробних підприємств Вінницької області за 2014–2016 роки

Показники	Роки			Відхилення 2016 до 2015 р.		Відхилення 2016 до 2014 р.	
	2014	2015	2016	абсол. (+, -)	у%	абсол. (+, -)	у%
ТОВ «Агрона Фрут Україна»							
Питома вага працівників, які займаються іннов. діяльністю, %	8,65	11,20	14,10	+ 2,9	+ 25,9	+ 5,45	+ 63,0
Коефіцієнт. плинності працівників високої кваліфікації, у.о.	0,02	0,03	0,01	- 0,2	- 66,7	- 0,01	- 50,0
Коефіц. реалізації інновац. ідей, у.о.	0,05	0,10	0,50	+ 0,4	+ 400,0	-	-
Коефіц. оновлення осн. засобів, у.о.	0,15	0,10	0,20	+ 0,1	+ 100,0	+ 0,05	+ 33,3
Питома вага витрат на іннов. д-ть, %	5,25	10,20	18,30	+ 8,10	+ 79,4	+13,05	+ 248,6
Коефіцієнт оновлення технології, у.о.	0,07	0,15	0,16	+ 0,01	+ 6,67	+ 0,09	+ 128,6
Коефіцієнт оновлення продукції, у.о.	0,10	0,21	0,18	-0,03	-14,3	+ 0,08	+ 80,0

ПрАТ «Могилів-Подільський консервний завод»							
Питома вага працівників, які займаються іннов. діяльністю, %	0,52	0,46	0,69	+ 0,23	+ 50,0	+ 0,17	+ 32,7
Коефіцієнт плинності працівників високої кваліфікації, у.о.	0,01	0	0,03	+ 0,03	+ 300,0	+ 0,02	+ 200,0
Коефіц. реалізації інновац. ідей, у.о.	0,05	0,04	0,10	+ 0,06	+ 150,0	+ 0,05	+ 100,0
Коефіц. оновлення осн. засобів, у.о.	0,03	0,06	0,11	+ 0,05	+ 83,3	+ 0,08	+ 266,7
Питома вага витрат на іннов. д-ть, %	3,23	7,56	5,65	-1,91	-25,3	+ 2,42	+ 74,9
Коефіцієнт оновлення технології, у.о.	0,08	0,10	0,08	-0,02	-20,0	-	-
Коефіцієнт оновлення продукції, у.о.	0,06	0,06	0,10				
ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика»							
Питома вага працівників, які займаються інновац. діяльністю, %	7,56	6,63	9,25	+ 2,62	+ 39,5	+ 1,69	+ 22,4
Коефіцієнт плинності працівників високої кваліфікації, у.о.	0	0,01	0	- 0,01	- 100,0	-	-
Коефіц. реалізації інновац. ідей, у.о.	0,03	0,02	0,03	+ 0,01	+ 50,0	-	-
Коефіц. оновлення осн. засобів, у.о.	0,05	0,06	0,09	+ 0,03	+ 50,0	+ 0,04	+ 80,0
Питома вага витрат на іннов. д-ть, %	6,23	4,56	8,50	+ 3,94	+ 86,4	+ 2,27	+ 36,4
Коефіцієнт оновлення технології, у.о.	0,08	0,08	0,11	+ 0,03	+ 37,5	+ 0,03	+ 37,5
Коефіцієнт оновлення продукції, у.о.	0,05	0,08	0,10	+ 0,02	+ 25,0	+ 0,05	+ 100,0
ПрАТ «Вінницький завод фруктових концентратів і вин»							
Питома вага працівників, які займаються інновац. діяльністю, %	3,23	2,25	6,85	+ 4,60	+ 204,4	+ 3,62	+ 112,1
Коефіцієнт плинності працівників високої кваліфікації, у.о.	0,02	0,01	0,02	+ 0,01	+ 100,0	-	-
Коефіц. реалізації інновац. ідей, у.о.	0	0,1	0	-0,1	-100,0	-	-
Коефіц. оновлення осн. засобів, у.о.	0	0,01	0,02	+ 0,01	+ 100,0	+ 0,2	+ 200,0
Питома вага витрат на іннов. д-ть, %	1,23	3,89	2,5	-1,39	-35,7	+ 1,27	+ 103,3
Коефіцієнт оновлення технології, у.о.	0,04	0,04	0,08	+ 0,04	+ 100,0	+ 0,04	+ 100,0
Коефіцієнт оновлення продукції, у.о.	0,01	0,02	0,03	+ 0,01	+ 50,0	+0,02	+ 200,0
ТОВ «Пфаннер-Бар»							
Питома вага працівників, які займаються інновац. діяльністю, %	7,96	12,32	11,23	-1,09	-8,85	+ 3,27	+ 41,1
Коефіцієнт плинності працівників високої кваліфікації, у.о.	0,02	0,03	0,03	-	-	+ 0,01	+ 50,0
Коефіц. реалізації інновац. ідей, у.о.	0,05	0,06	0,50	+ 0,44	+ 733,3	+ 0,45	+ 900,0
Коефіц. оновлення осн. засобів, у.о.	0,13	0,15	0,15	-	-	+ 0,02	+ 15,4
Питома вага витрат на іннов. д-ть, %	11,23	10,50	16,89	+ 6,39	+ 60,9	+ 5,66	+ 50,4
Коефіцієнт оновлення технології, у.о.	0,12	0,10	0,16	+ 0,06	+ 60,0	+ 0,04	+ 33,3
Коефіцієнт оновлення продукції, у.о.	0,10	0,08	0,11	+ 0,03	+ 27,3	+ 0,01	+ 10,0
ТОВ «Екосфера»							
Питома вага працівників, які займаються інновац. діяльністю, %	4,25	5,69	6,24	+ 0,55	+ 9,67	+ 1,99	+ 46,8
Коефіцієнт плинності працівників високої кваліфікації, у.о.	0,01	0	0	-	-	-0,1	-10,0
Коефіц. реалізації інновац. ідей, у.о.	0,2	0	0,2	+ 0,2	+ 200,0	-	-
Коефіц. оновлення осн. засобів, у.о.	0,06	0,05	0,09	+ 0,04	+ 80,0	+ 0,03	+ 50,0
Питома вага витрат на іннов. д-ть, %	5,85	4,69	6,89	+ 2,33	+ 49,7	+ 1,04	+ 17,8
Коефіцієнт оновлення технології, у.о.	0,05	0,04	0,05	+ 0,01	+ 25,0	-	-
Коефіцієнт оновлення продукції, у.о.	0,02	0,01	0,02	+ 0,01	+ 100,0	-	-

Джерело: розраховано автором за даними плодоовочево-переробних підприємств Вінницької обл.

ємства ТОВ «Агрона Фрут Україна» та ТОВ «Пфаннер-Бар». Водночас переважна більшість підприємств потребують термінового залучення коштів з метою технічного переозброєння виробництва. Тому пріоритетними напрямками діяльності регіональної інвестиційно-інноваційної системи (РІІС) має стати забезпечення поєднання науки та процесу виробництва; створення механізму підтримки інноваційної діяльності; активізація інвестиційно-інноваційної привабливості регіону тощо.

Не менш важливим аспектом дослідження плодопереробних підприємств у регіональній інвестиційно-інноваційній системі є проведення їх стратегічного аналізу. Оскільки найбільші виробничі потужності з переробки овочевої та плодоягідної продукції серед досліджуваних підприємств зосереджено у ТОВ «Агрона Фрут Україна», то доцільним є проведення більш детального аналізу на прикладі цього підприємства.

Для ТОВ «Агрона Фрут Україна» сформовані довгострокові цілі – зайняти першість на ринку у Вінницькій області, розширити діяльність по всій території України, створити зв'язки з новими закордонними партнерами. Головною середньостроковою ціллю цього підприємства сьогодні є збільшення обсягів надання послуг за рахунок розширення клієнтської бази. Що стосується короткострокових цілей, то ТОВ «Агрона Фрут Україна» планує удосконалити систему розрахунків,

розробити ефективну рекламну політику, вдосконалити систему збуту тощо.

З метою вдосконалення системи інвестиційного забезпечення підприємства нами пропонується структура відділу економічних відносин та інвестицій підприємства, що складається з 5 секторів:

1. Залучення і супровід інвестицій:
  - залучення інвесторів;
  - консультування (підтримка під час проходження дозвільних та адміністративних процедур, необхідних для інвестування);
  - постінвестиційний моніторинг [15, с. 12].
2. Дослідження та аналітична робота:
  - дослідження та аналіз інвесторів (вивчення привабливих кластерів і цільових інвесторів);
  - розроблення бази даних інвесторів;
  - співпраця з іншими аналітичними установами (налагодження тісних зв'язків з міжнародними і внутрішніми бізнес- і науководослідними організаціями) [16, с. 14–15].
3. Промоція і маркетинг:
  - промоція інвестиційної привабливості підприємства (просування іміджу ТОВ «Агрона Фрут Україна» як привабливого бізнес-партнера на зовнішніх ринках і створення позитивного бренду підприємства);
  - розроблення інвестиційних та промоційних матеріалів;
  - організація заходів (семінарів, конференцій і міжнародних виставок) та участь у заходах інвестиційного спрямування.

Таблиця 6

Оцінка сезонних коливань обсягу виробництва продукції на ТОВ «Агрона Фрут Україна» в 2014–2016 рр., тонн

Місяць	Роки			Разом за три роки	Середнє значення	Індекс сезонності, %
	2014	2015	2016			
Січень	520,3	656,2	1040,8	2217,3	739,1	67,5
Лютий	550,7	680,6	1080,5	2311,8	770,6	70,4
Березень	560,2	697,6	1175,9	2433,7	811,2	74,1
Квітень	601,2	740,7	1190,8	2532,7	844,2	77,1
Травень	750,4	890,8	1356,3	2997,5	999,2	91,3
Червень	947,5	1025,9	1765,8	3739,2	1246,4	113,9
Липень	1023,4	1040,6	1914,6	3978,6	1326,2	121,2
Серпень	1074,0	1156,9	1956,4	4187,3	1395,8	127,5
Вересень	1300,1	1263,2	1896,3	4459,6	1486,5	135,8
Жовтень	1045,5	11 10,2	1760,0	3915,7	1305,2	119,3
Листопад	940,3	10 24,5	1620,5	3585,3	1195,1	109,2
Грудень	850,6	950,4	1242,1	3043,1	1014,4	92,7
Разом	10 164,2	11 237,6	18 000,0	39 701,8	–	1200,0
Середнє значення	–	–	–	–	1094,5	100,0

Джерело: розраховано автором за даними ТОВ «Агрона Фрут Україна» [9]

4. Допоміжна інформація і мережі:

- розроблення та управління базою даних про наявні у підприємства та регіону інвестиційні можливості (зони і можливості для інвестування в наявну інфраструктуру);

- моніторинг бази даних наявних конкурентів;

- створення механізмів підтримки.

5. Адміністративна підтримка:

- адміністративна діяльність (HR, управління фінансами, IT-підтримка);

- планування та організація аудитів, перевірок;

- координування процесу закупівель.

За умови наявності на підприємстві підрозділу з економічного розвитку чи фахівців, відповідальних за питання економіки, важливим є проведення оцінки своїх нинішніх дій з економічного розвитку та визначення рівня відповідності наявної структури цілям створення робочих місць та підвищення економічного добробуту.

З метою проведення ефективної реорганізації чи створення дієвого підрозділу з економічного розвитку пропонуємо низку основних етапів:

- 1) ґрунтовний аналіз та дослідження наявного на підприємстві стану виконання функцій економічного розвитку;

- 2) визначення обсягу трудових та фінансових ресурсів, необхідного для ефективної роботи підрозділу;

- 3) розроблення основних завдань для нового чи реорганізованого підрозділу з економічного розвитку;

- 4) визначення параметрів, за якими оцінюватиметься ефективність роботи такого підрозділу;

- 5) забезпечення внутрішніх економічних відносин з іншими функціональними підрозділами підприємства;

- 6) сприяння активному навчанню працівників підрозділу з економічного розвитку;

- 7) забезпечення постійного контролю за роботою новоствореного чи реорганізованого підрозділу.

Із проведеного аналізу бачимо, що ТОВ «Агрона Фрут Україна» дотримується стратегії стабілізації. Проте для утримання конкурентних позицій на ринку стратегічна спрямованість діяльності підприємством вбачається в удосконаленні організаційно-економічного механізму діяльності, випуску нових видів продукції, покращенні системи інвестиційного забезпечення, а тому необ-

хідне розроблення стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку.

Висновки з цього дослідження. Лідерами серед плодопереробних підприємств Вінницької області вже багато років поспіль залишаються ПрАТ «Могилів-Подільський консервний завод», ПрАТ «Вінницький завод фруктових концентратів і вин», ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика», ТОВ «Агронаа Фрут Україна», ТОВ «Пфаннер-Бар», ТОВ «Екосфера». Саме ці підприємства є провідними виробниками плодоовочево-переробної продукції регіону, які функціонують на ринку протягом тривалого періоду.

Спираючись на результати проведеного аналізу діяльності плодопереробних підприємств Вінницької області, було виявлено низький рівень їхньої інвестиційно-інноваційної активності. Доведено, що формування ефективної інтегрованої системи товаровиробників у межах регіональної інвестиційно-інноваційної системи можливе на основі створення дієвої схеми взаємодії підприємств відповідної спеціалізації, які об'єднані одним технологічним процесом, а кінцевий продукт є спільним досягненням діяльності всіх учасників об'єднання.

При цьому саме інноваційно активні переробні підприємства є складником системи інноваційного потенціалу регіону та формують його конкурентні переваги і підвищують рівень інвестиційної привабливості.

Отже, до основних завдань сучасного етапу розвитку плодопереробних підприємств варто віднести підвищення якості підприємницьких ресурсів, формування оптимальних господарських зв'язків, які дають змогу ефективно управляти сировинними і товарними потоками, впровадження нововведень і новацій на підприємствах галузі та їх технічне переозброєння з метою досягнення конкурентних переваг тощо.

За рахунок зміни технологічної та відтворювальної структури капітальних вкладень у галузь можливо досягти швидкого оновлення матеріально-технічної бази та основних виробничих фондів у переробній промисловості. У результаті реалізації ефективних управлінських рішень щодо перерозподілу інвестицій та використання зазначеної відтворювальної структури вдасться не тільки покращити можливості експлуатаційного потенціалу шляхом технічного переоснащення підприємств, а й на 100% заповнити переробні потужності виробників.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баранець Г.В., Швець К.О., Левченко В.В. Удосконалення процесу розробки інвестиційної стратегії підприємства в умовах здійснення зовнішньоекономічної діяльності. *Економіка і регіон*, 2012. – № 3(34). – С. 138–143.
2. Вінницька обласна державна адміністрація. Офіційний веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua/> (дата звернення 16.12.2016).
3. Інвестиційний портал Вінниччини. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vininvest.gov.ua/> (дата звернення 26.04.2016).
4. Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vinrada.gov.ua/proekt-strategi%D0%87-regionalnogo-rozvitku-vinnicko%D0%87-oblasti-na-period-do-2020-roku.htm> (дата звернення 02.11.2015).
5. Булатова Н.М. Методологические подходы формирования региональных промышленно-транспортных комплексов на основе кластерного подхода. *Вестник БДУ*. – 2005. – Вып. 4. – С. 20–23.
6. Державна служба статистики України. Інтернет-портал. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.12.2016).
7. Рослинництво України 2015: статистичний щорічник. Київ: Державна служба статистики України, 2015. 180 с.
8. Головне управління статистики у Вінницькій області. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vous.vin.ua> (дата звернення 21.11.2016).
9. Офіційний сайт компанії «Агрона Фрут Україна». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agrona.ua> (дата звернення 03.09.2016).
10. Офіційний сайт компанії «Пфаннер Бар». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pfanner.com.ua/o_kompanii.htm (дата звернення 05.09.2016).
11. Офіційний сайт підприємства ПрАТ «Могилів-Подільський консервний завод». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://darylaniv.pat.ua/> (дата звернення 10.08.2016).
12. Офіційний сайт підприємства ПрАТ «Вінницький завод фруктових концентратів і вин». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vzfk.com.ua/> (дата звернення 15.08.2016).
13. Офіційний сайт підприємства ПрАТ «Вінницька харчосмакова фабрика». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vhsvin.com.ua/ua/o_kompanii/ (дата звернення 24.07.2016).
14. Офіційний сайт компанії «Екосфера». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecosphere.com.ua/uk/about/> (дата звернення 20.07.2016).
15. Просянкіна-Жарова Т.І. Розвиток інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.03 / Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Київ. – 2015. – 21 с.
16. Калашніков А.О. Інвестиційне забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.04 / Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет. – Дніпропетровськ. – 2016. – 20 с.